

DRAGAN JURAK

ŽIVOT JAHAČA
U TRENUTKU
SKOKA KONJA
PREKO PREPONE

Dragan Jurak

ŽIVOT JAHAČA
U TRENUTKU
SKOKA KONJA
PREKO PREPONE

disput

Zagreb, 2020.

I.

Jutro.

Imao sam ideju početi s čitanjem.

Rano sam ustao, prije šest. Plan je bio da pokosim travu dok je još mokra od jučerašnje kiše. A onda da razgiban i istuširan krenem s čitanjem. Obukao sam stare hlače, još starije od onih koje inače nosim, staru majicu (također stariju od onih koje inače nosim), uzeo kosu i brus iz garaže i ušao u vrt.

Ne mogu shvatiti što mi je toliko naporno u košenju, ali nakon pola sata skroz sam mokar, bez zraka, a ruke mi se toliko tresu da ne mogu ni poruku ukucati u mobitel. Prvih nekoliko zamaha ne uzrokuje nikakav vidljiv napor. Lagano se savinem u koljenima, spustim kosu koji centimetar iznad tla i odmjerenim se pokretom polukružno okrenem u struku. Cap. No već nakon desetak takvih zamaha počinje mi izbijati znoj, tijelo postaje teško, a ruke drhtave, nesigurne.

Mislim da je tajna u tome što te pokrete ne izvodim skladno, bez suvišnog kretanja, i tek uz minimum napora. Prejako zamahujem, previše mi "radi" gornji dio tijela: više

lupam po travi nego što oštricom kose klizeći prolazim kroz nju. Da je riječ o skijanju, bilo bi to kao kod onih skijaša koji čine previše pokreta gornjim dijelom tijela, previše se zakreću, unose previše snage u zavoje, previše kočće, imaju nepravilan položaj koljena, krivi položaj tijela, ruku.

Svejedno, način na koji ja to radim košenje pretvara u izvanrednu jutarnju vježbu. Nakon desetak minuta sâm se sebi smijem kako sam izmožden. Ruke mi se tresu, noge su kuhani špageti; jedva da imam snage skljojati se u plastičnu stolicu na terasi. Ali danas nije bilo tako iscrpljujuće. Trava još nije narasla od kiša koje su padale posljednjih dana. A i sve je manje ima u vrtu.

Duž ograde laurus je toliko narastao da je polovica donjeg dijela vrta zakriljena: sjenom u kojoj ništa ne raste osim niskog bršljana, a njega se niti može kositi niti ima potrebe za tim. I ostatak vrta bio je lagan za košenje, većinom je izđikljao korov, visok i rijedak. Kad kosim travu, posebno onu krupnu, oštru i žilavu, moram nekoliko puta proći kroz iste busene. Korov pada sam od sebe, i prije nego što ga zahvatim oštricom. I s mokrom djetelinom je lako. Činilo mi se kao da košenje gledam na televiziji. Kao da neko drugi kosi umjesto mene. Korov je bešumno padao, a iza mene je ostajao blistav pokošen travnjak ili tako nešto.

Plan je bio da pokosim samo donji, strmi dio vrta, koji je izložen suncu i na kojem je teško naći uporište. Ali učas posla pokosio sam i drugi, ravni dio. Ruke se nisu tresle. Sjeo sam u izbljedjelu plastičnu stolicu koja je cijelu zimu stajala na otvorenom, mirnom rukom dohvatio mobitel: ukucao poruku.

Uspeo sam se na kat, pa na još jedan, istuširao se, otvorio klizna vrata balkona, privukao fotelju skroz do praga, sjeo

u nju tako da mi stopala budu vani, na pločicama, otvorio knjigu – i zagledao se kroz krošnju breze prema jugu.

Odmah sam osjetio: ništa od čitanja. Nisam kosio da bih čitao, nego da bih ti imao o čemu pisati.

1.

Crni secesijski ornament obrubljuje crvene korice. U imitaciju kože ukoričena knjiga luksuzno je izdanje Znanja iz 1978. godine, urednika Jakše Kušana, s likovnom opremom Borisa Dogana i u prijevodu Zlatka Crnkovića. Na kućnoj polici *Idiot* je stajao kao sedmi svezak kompleta sabranih djela Fjodora Mihajloviča Dostojevskog u dvanaest toмова. Zajedno s općom enciklopedijom, zemljopisnom enciklopedijom, sabranim djelima Matoša, Prousta, Krleže i Remarquea; zajedno s Karlom Štajnerom.

Posljednjih godina često spominjem tog *Idiota*. Vraćam se na tu knjigu kao na presudno formativno iskustvo. Nakon otkrića *Idiota* obiteljsku biblioteku preselio sam iz hodnika pokraj kupaonice u svoju dječju sobu. Na gramofonu su se vrtjeli Beatlesi i Stonesi, uz krevet na rasklapanje u obliku kocke od spužve ležao je Dostojevski, na većem zidu bile su polijepljene duplerice iz *Starta*, uz manji zid stajala je stalaža s kompletima klasika.

Gledam upravo na HBO-u Arthura Millera. Malo prije smrti govori u kameru o svom djetinjstvu, mladosti, obitelji. Bio je radničko dijete. Otac mu je bio nepismen. U šes-

naestoj je počeo raditi u tvornici. Svaki dan provodio je sate u metrou putujući na posao i s posla. Da bi prikratio vrijeme u njujorškoj podzemnoj, počeo je čitati; tako je naletio na Dostojevskog. Ostao je zapanjen onime što se otvorilo pred njim. Odlučio je u dvije godine uštedjeti 250 dolara, upisati se na sveučilište, na sveučilištu osvojiti nagradu za prozno ili dramsko djelo u iznosu od 300 dolara i tako financirati svoje studiranje. Taj put odvest će ga do Pulitzerza; i do Marilyn Monroe.

U desetoj, jedanaestoj, dvanaestoj godini ja sam najčešće vrijeme kratio listajući ilustrirane povijesti Drugog svjetskog rata. I čitajući *Alana Forda*. U jednome broju, iz poznije serije, razgalio me kvadratić u kojem papiga Klodovik u podzemnom skrovištu Broja Jedan sjedi na prečki i čita knjigu s naslovom *Idiot*. Ništa mi nije bilo smješnije od toga; od naslova te knjižurine. Dječja ruka, još crna od zamašćenog lanca bicikla, sama je posegnula za poznatim naslovom s kućne police: ubrzo su starci sa smiješkom gledali mene kako u svojoj sobi čitam *Idiota*.

Sad opet držim u ruci knjigu ukoričenu u imitaciju crvene kože sa secesijskim ornamentom i kitnjastim slovima (zbog kojih se naslov čita kao JDJOT) i pitam se što je unutra. Što je Arthur Miller pronašao unutra? Je li ga ono što je pronašao dovelo do Marilyn Monroe? Što sam ja u trianaestoj pronašao unutra? Što je, uopće, sada u njoj?

Dostojevski?... Koji Dostojevski?... Miller?... Ja?...

Koji ja?

Prepoznajem početak romana. Putovanje kneza Miškina vlakom prema Petrogradu, upoznavanje i razgovor s Ro-